

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie december 2011

I. senát

Nálezy:

spisová značka	I. ÚS 269/2011
sudca spravodajca	Marianna Mochnáčová
druh konania	čl. 127 konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - vyhovené
dátum rozhodnutia	23. novembra 2011
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľ namietal porušenie základných práv rozhodnutím okresného súdu, krajského súdu ako aj rozhodnutím najvyššieho súdu v konaní o náhradu škody spôsobenej trestným činom.</p> <p>Okresný súd rozsudkom z 8. februára 2008 schválil dohodu o vine a treste uzavretú medzi prokurátorom a obvineným T. M. zo 17. augusta 2007 a rozhodol, že obvinený je vinný zo spáchania trestného činu sprenevery, za čo bol odsúdený na trest odňatia slobody. Okresný súd zároveň sťažovateľa ako poškodeného s jeho nárokom na náhradu škody odkázal na občianskoprávne súdne konanie.</p> <p>Sťažovateľ si svoj nárok na náhradu škody uplatnil žalobou z 19. mája 2008, o ktorej okresný súd rozhodol rozsudkom z 25. mája 2009 tak, že ju zamietol. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, ktoré krajský súd svojím rozsudkom z 24. marca 2010 potvrdil a zároveň ďalším výrokom vyslovil, že dovolanie proti tomuto rozsudku je prípustné. Najvyšší súd následne dovolanie sťažovateľa rozsudkom zo 16. novembra 2010 zamietol.</p> <p>K porušeniu sťažovateľových práv malo dôjsť v dôsledku arbitrárnosti uvedených rozsudkov súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci, ktoré:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nesprávne vyhodnotili skutkový stav a arbitrárne sa vysporiadali so skutkovou vetou trestného rozsudku, - nesprávne právne posúdili vec, neodôvodnili a nevysporiadali sa s návrhom sťažovateľa na aplikáciu ustanovení Občianskeho zákonníka o náhrade škody, - neodôvodnili zmeny úvah súdu pri posúdení nároku na náhradu škody v skrátanom konaní (pri vydaní platobného rozkazu) a v konaní pred prvostupňovým súdom, - nevysporiadali sa v odôvodnení so sťažovateľom navrhnutou dovolacou otázkou, - nevysporiadali sa a nešpecifikovali otázku zásadného právneho významu, - nevysporiadali sa s návrhom sťažovateľa na doplnenie dokazovania z dôvodu neúplného zistenia skutkového stavu.
ratio decidendi	Z obsahu rozsudku najvyššieho súdu vyplýva, že najvyšší súd za zásadnú pre rozhodnutie v danej veci považoval otázku rozsahu záväznosti trestného rozsudku okresného súdu z 8. februára 2008 pre súdy zúčastnené na rozhodovaní o sťažovateľovej žalobe o náhradu škody.

Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia dospel s poukazom na § 135 OSP k záveru, že okresný súd a krajský súd rozhodujúci o žalobe o náhradu škody postupovali v uvedenom konaní správne, pretože boli viazané iba závermi rozsudku okresného súdu z 8. februára 2008 o tom, že bol spáchaný trestný čin, a o tom, kto ho spáchal, v danom prípade teda tým, že odsúdený spáchal trestný čin sprenevery podľa § 248 ods. 1 a 2 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005, rozhodnutím o treste, a o tom, že poškodený sťažovateľ bol s jeho nárokom na náhradu škody odkázaný na občianske súdne konanie. Na základe uvedeného právneho záveru okresný súd v rozsudku z 25. mája 2009 a krajský súd v rozsudku z 24. marca 2010 dospeli následne k rozhodnutiu v predmetnej veci, ktorým žalobu sťažovateľa zamietli pre nesplnenie jedného z predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu, a to existencie, resp. vzniku škody sťažovateľovi ako poškodenému.

Právny názor najvyššieho súdu vyslovený v jeho rozsudku zo 16. novembra 2010 je výsledkom gramatického výkladu ustanovenia § 135 ods. 1 OSP, podľa ktorého „súd je viazaný rozhodnutím ústavného súdu o tom, či určitý právny predpis je v rozpore s ústavou, so zákonom alebo s medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná [§ 109 ods. 1 písm. b)]. Súd je tiež viazaný rozhodnutím ústavného súdu alebo EŠLP, ktoré sa týkajú základných ľudských práv a slobôd. Ďalej je súd viazaný rozhodnutím príslušných orgánov o tom, že bol spáchaný trestný čin, priestupok alebo iný správny delikt postihniteľný podľa osobitných predpisov, a kto ich spáchal, ako aj rozhodnutím o osobnom stave, vzniku alebo zániku spoločnosti a o zápise základného imania; súd však nie je viazaný rozhodnutím v blokovanom konaní.“

Z obsahu rozsudku najvyššieho súdu zo 16. novembra vyplýva, že najvyšší súd za zásadnú pre rozhodnutie v danej veci považoval otázku rozsahu záväznosti trestného rozsudku okresného súdu z 8. februára 2008 pre súdy zúčastnené na rozhodovaní o sťažovateľovej žalobe o náhradu škody.

Ústavný súd sa stotožňuje s názorom najvyššieho súdu, podľa ktorého podstatnou pre rozhodnutie vo veci konania o náhradu škody bolo posúdenie otázky, v akom rozsahu boli súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci viazané závermi rozsudku okresného súdu z 8. februára 2008, t. j. otázka aplikácie § 135 OSP v predmetnom prípade. Vyriešenie tejto otázky malo totiž následne dopad na posúdenie existencie jednotlivých predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka, predovšetkým vzniku samotnej škody, resp. spôsobenie škody.

Základné práva a slobody treba vykladať a uplatňovať tak, aby bola zachovaná ich podstata a zmysel. Preto aj výklad a následná aplikácia § 135 ods. 1 OSP musí v celom rozsahu rešpektovať právo sťažovateľa ako strany dovolacieho konania na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a rešpektovať jeho podstatu a zmysel, t. j. tak, aby jeho prostredníctvom bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov dovolateľa.

Najvyšší súd sa v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia nevyrovnal so skutočnosťou, že zákonným znakom skutkovej podstaty trestného činu sprenevery je „spôsobenie škody na cudzom majetku“, a jediným skutkom, ktorý bol predmetom rozhodovania pred okresným súdom v rámci trestného, bol skutok týkajúci sa disponovania s peniazmi zo zmluvy uzavretej medzi sťažovateľom a odsúdeným ako konateľom spoločnosti S., s. r. o. Z právnej kvalifikácie skutku, ako aj zo skutkovej vety rozsudku okresného súdu z 8. februára 2008 vyplýva, že v dôsledku trestného činu sprenevery odsúdeného došlo u sťažovateľa ako poškodeného k spôsobeniu škody.

Z uvedeného vyplýva, že výklad § 135 OSP použitý v rozsudku najvyššieho súdu zo 16. novembra 2010 vedie v konečnom dôsledku k nerešpektovaniu záverov právoplatného trestného rozsudku okresného súdu z 8. februára 2008, čo je v rozpore s princípom právnej istoty, ktorý, ako už ústavný súd opakovane vyslovil aj v rámci svojej judikatúry (mutatis mutandis II. ÚS 234/03, IV. ÚS 92/09), musí byť rešpektovaný aj v oblasti aplikácie práva, keďže práve na ňom sa hlavne a predovšetkým zakladá dôvera občanov, ako aj iných fyzických osôb a právnických osôb k orgánom verejnej moci.

Gramatický výklad ustanovenia § 135 OSP, ktorý má za následok v predmetnom prípade nerešpektovanie právoplatného rozhodnutia súdu a narušenie princípu právnej istoty, preto nemožno považovať za ústavne konformné aplikovanie tohto ustanovenia

	<p>Občianskeho súdneho poriadku na zistený skutkový stav. V predmetnej veci ústavne súladný výklad uvedeného ustanovenia vyžaduje, aby súdy zúčastnené na rozhodovaní o nej boli viazané odsudzujúcim rozsudkom okresného súdu z 8. februára 2008 vo vzťahu ku všetkým skutočnostiam, ktoré boli podmienkou odsúdenia odsúdeného a okresným súdom boli zistené, to platí aj o zistení vzniku škody u poškodeného sťažovateľa v dôsledku protiprávneho konania odsúdeného.</p> <p>Ústavný súd s ohľadom na uvedené konštatuje, že rozsah viazanosti všeobecného súdu rozsudkom vydaným v trestnom konaní pri rozhodovaní v občianskom súdnom konaní v prípadoch, v ktorých sa zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu zhodujú s okolnosťami relevantnými, resp. podstatnými pre rozhodnutie v občianskoprávnom konaní, nemožno obmedziť len na závery o protiprávnom konaní, t. j. o spáchaní trestného činu, a o tom, kto ho spáchal.</p> <p>Výklad ustanovenia § 135 OSP, ktorým uvedené ustanovenie aplikoval v predmetnej veci najvyšší súd, vedie aj k narušeniu princípu práva na spravodlivý proces, keďže znemožňuje poškodenému v trestnom konaní, ktorý bol so svojim nárokom na náhradu škody odkázaný na jeho uplatnenie v rámci občianskoprávneho konania, aby sa ho úspešne dovolal napriek existencii právoplatného rozsudku vydaného v trestnom konaní, v ktorom bola jeho škoda uznaná a konštatovaná. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na skutočnosti, že právny názor najvyššieho súdu vyjadrený v rozsudku zo 16. novembra 2010 bol navyše prekonaný aj samotnou judikatúrou najvyššieho súdu (napr. pozri rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cz 16/1992 z 29. apríla 1992 uverejnený v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 35/1993).</p> <p>Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že v danej veci sú podmienky jeho ingerencie do rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu splnené, a to v rovine základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože rozsudok najvyššieho súdu zo 16. novembra 2010 nemožno z hľadiska požiadaviek riadneho a presvedčivého odôvodnenia vrátane povinnosti vyrovnat' sa s námietkami účastníka konania, ktoré majú vzťah k prerokovanej veci, akceptovať. Ústavný súd sa predovšetkým nemôže stotožniť s gramatickým výkladom ustanovenia § 135 OSP uplatneným v tomto rozsudku, ktorý viedol k zásahu do princípu právnej istoty.</p> <p>V nadväznosti na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že rozsudok najvyššieho súdu zo 16. novembra 2010 je z ústavného hľadiska neakceptovateľný, a preto rozhodol, že najvyšší súd uvedeným rozsudkom porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>Vo vzťahu k namietanému porušeniu v sťažnosti označených práv rozsudkom okresného súdu z 25. mája 2009 a rozsudkom krajského súdu z 2. marca 2010 ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd nemá právomoc preskúmavať uvedené rozsudky. Z tohto dôvodu sťažnosti sťažovateľa v tejto časti nevyhovel.</p> <p>Ústavný súd nepriznal sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie z dôvodu, že podľa názoru ústavného súdu je ochrana základných práv sťažovateľa účinne poskytnutá tým, že rozsudok najvyššieho súdu zo 16. novembra 2010 bol zrušený a vec bola vrátená na ďalšie konanie, pričom na jej dovŕšenie postačuje v tomto konaní vyslovený a záväzný právny názor ústavného súdu.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov</p>	<p>II. ÚS 234/03, IV. ÚS 92/09 rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cz 16/1992 z 29. apríla 1992 uverejnený v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 35/1993</p>

spisová značka	I. ÚS 200/2011
sudca spravodajca	Milan Ľalík
druh konania	čl. 127 konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - vyhovené
dátum rozhodnutia	7. decembra 2011
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
skutkový stav a základné fakty	<p>Krajský súd rozhodoval ako odvolací súd v právnej veci povolenej reštrukturalizácie dlžníka – spoločnosti S., a. s. (ďalej len „dlžník“). Návrh na povolenie reštrukturalizácie dlžníka podal 15. apríla 2010 veriteľ J. F. (jeden zo sťažovateľov) a táto bola povolená uznesením okresného súdu z 31. mája 2010. Podaním z 26. novembra 2010 navrhol ustanovený reštrukturalizačný správca – spoločnosť S., k. s. (taktiež jeden zo sťažovateľov, ďalej aj „správca“), ako predkladateľ reštrukturalizačného plánu, aby okresný súd v súlade s § 153 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZKR“) potvrdil reštrukturalizačný plán a aby ukončil reštrukturalizáciu dlžníka.</p> <p>Okresný súd uznesením z 15. decembra 2010 reštrukturalizačný plán zamietol, keďže dospel k záveru, že tento je v podstatnom rozpore so spoločným záujmom veriteľov. Na odvolanie správcu ako predkladateľa plánu o veci rozhodoval krajský súd, ktorý sťažnosťou napadnutým uznesením rozhodnutie okresného súdu z 15. decembra 2010 potvrdil. V dôsledku potvrdzujúceho uznesenia krajského súdu nadobudlo uznesenie okresného súdu o zamietnutí reštrukturalizačného plánu právoplatnosť, a tak okresný súd uznesením z 11. mája 2011 (i) zastavil reštrukturalizačné konanie dlžníka, (ii) začal konkurzné konanie voči dlžníkovi, (iii) vyhlásil konkurz na majetok dlžníka, (iv) ustanovil do funkcie správcu JUDr. J. K., (v) vyzval veriteľov dlžníka na prihlásenie pohľadávok a (vi) uložil správcovi bez zbytočného odkladu informovať známych veriteľov dlžníka o konkurznom konaní.</p> <p>Sťažovatelia namietali, že všeobecné súdy pri rozhodovaní o zamietnutí reštrukturalizačného plánu prijatého schvaľovacou schôdzou nebrali do úvahy rozhodujúce skutočnosti, v dôsledku čoho sú ich rozhodnutia pre nedostatok dôvodov nepreskúmateľné, arbitrárne, a tým aj protiústavné. Podstata sťažnostných námietok všetkých sťažovateľov vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu (potvrdzujúceho zamietnutie plánu) spočíva v tvrdenom nespravodlivom zvýhodnení jedného veriteľa (banky) na úkor všetkých ostatných veriteľov – osobitne sťažovateľov, medzi ktorými sú tak predseda predstavenstva dlžníka, ďalej subdodávateľia stavby E. v Ž., ako aj osoby, ktoré odstúpili od zmlúv o budúcich zmluvách o prevode vlastníctva bytov či nebytových priestorov.</p>
ratio decidendi	<p>V rámci reštrukturalizácie dlžníka, o ktorej súdy rozhodovali v tomto prípade, došlo k situácii, že súdy neschválili reštrukturalizačný plán dlžníka aj napriek tomu, že tento bol schvaľovacou schôdzou prijatý v rámci všetkých skupín vytvorených pre zaradenie pohľadávok. Možnosť takéhoto postupu dáva príslušnému reštrukturalizačnému súdu ustanovenie § 154 ods. 1 ZKR, ktorý umožňuje zamietnutie plánu súdom, ak nastane niektorá z uvedených hypotéz:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) boli podstatným spôsobom porušené ustanovenia ZKR o náležitostiach plánu, postupe pri príprave plánu, hlasovaní o pláne alebo iné ustanovenia týkajúce sa plánu, ak to malo nepriaznivý vplyv na niektorého z účastníkov plánu, b) prijatie plánu bolo dosiahnuté podvodným konaním alebo poskytnutím osobitných výhod niektorému účastníkovi plánu, c) plán nebol prijatý schvaľovacou schôdzou alebo dlžníkom; to neplatí, ak súd nahradil ich súhlas svojím rozhodnutím, d) plán je v podstatnom rozpore so spoločným záujmom veriteľov. <p>Okresný súd plán zamietajúce uznesenie a krajský súd potvrdzujúce uznesenie založili na svojom zistení, že plán je v podstatnom rozpore so spoločným záujmom veriteľov [§ 154 ods. 1 písm. d) ZKR], aj keď obsah odôvodnenia týchto uznesení naznačuje, že podľa ich názoru došlo aj k poskytnutiu osobitných výhod niektorému účastníkovi plánu (I. M.). Sťažovatelia v podstate zhodne tvrdia, že tým súdy nepripustne preferovali záujmy banky a neposkytli súdnu ochranu ich pohľadávkam, ktoré by v</p>

prípade konkurzu boli uspokojené v podstatne menšom rozsahu ako v reštrukturalizácii, prípadne by neboli uspokojené vôbec.

V reštrukturalizačnom konaní, ktoré je zložitou štruktúrovaným právnym procesom, je príslušný všeobecný súd zaťažený povinnosťou zistiť a odhaliť to, čo sa skrýva pod obsahom pojmu spoločný záujem veriteľov [nemožno vylúčiť ani rozdielny obsah tohto pojmu v rôznych reštrukturalizáciách rôznych dlžníkov v závislosti od individuálnych či skupinových záujmov jednotlivých (skupín) veriteľov]. Spoločný záujem veriteľov pri kolektívnom (spravidla postupnom, resp. neúplnom) uspokojení veriteľov v reštrukturalizácii prima facie nekorešponduje s individuálnymi záujmami jednotlivých veriteľov. Prírodným záujmom každého veriteľa, ktorý si do reštrukturalizácie prihlásil pohľadávku (zabezpečenú či nezabezpečenú), je dosiahnuť pokiaľ možno najvyššiu mieru jej uspokojenia. Pohľadávka každého veriteľa má svoj právny dôvod, na základe ktorého tento od dlžníka požaduje, aby plnil korelujúci záväzok, a individuálny veriteľ spravidla nevidí (nechce vidieť) dôvod, prečo by mal byť v akomkoľvek rozsahu ukrátený pri uspokojení svojej pohľadávky v prospech uspokojenia iného(-ých) veriteľa(-ov) dlžníka. To je však rýdzo individuálny (egoistický) záujem, ktorý nezohľadňuje zmysel a účel reštrukturalizácie, ktorej imanentnou črtou je práve zabránenie individuálnemu uplatňovaniu či výkonu práv jednotlivých veriteľov v prospech ich kolektívneho uspokojenia.

Krajský súd vymedzil spoločný záujem veriteľov tak, že ide o „nadradený záujem všetkých veriteľov nad záujmy jednotlivých. Meradlo je pritom hľadisko spravodlivosti a výnosnosti v porovnaní s ostatnými spôsobmi riešenia úpadku.“ Takémuto pohľadu na obsah tohto pojmoslovía v zásade nemožno nič vytknúť. Aj podľa názoru ústavného súdu je totiž ústavne akceptovateľný, pretože nie je v podstatnom rozpore s jeho zmyslom a účelom tak, ako ho možno vyvodiť z celej právnej úpravy reštrukturalizácie. Maximalizácia uspokojenia pohľadávok všetkých veriteľov pri spravodlivom usporiadaní vzťahov všetkých veriteľov s dlžníkom je takto determinantom určujúcim spoločný záujem veriteľov. Ďalšie úvahy krajského súdu, podľa ktorých tento spoločný záujem veriteľov v prijatom reštrukturalizačnom pláne absentoval, však už nezodpovedajú tomu, ako samotný krajský súd tento zložený pojem vysvetlil.

Nie je sporné, že reštrukturalizácia je šetrnejšia než konkurz. Kým konkurz má likvidačný charakter, podmienkou čo i len odporúčenia reštrukturalizácie správcom je zachovanie aspoň podstatnej časti prevádzky podniku dlžníka a predpoklad väčšieho rozsahu uspokojenia veriteľov dlžníka ako v prípade vyhlásenia konkurzu [§ 109 ods. 3 písm. c) a d) ZKR]. Reštrukturalizácia chráni dlžníka pred veriteľmi (nepripúšťajú sa exekúcie či výkon zabezpečovacích práv; § 114 ods. 1 písm. b) a c) ZKR], čo však v konečnom dôsledku sleduje záujem všetkých veriteľov na vyššom rozsahu uspokojenia ich pohľadávok ako v prípade konkurzu.

Pokiaľ krajský súd ako odvolací súd potvrdzuje uznesenie okresného súdu o zamietnutí plánu, robí tak súc si vedomý dôsledkov, ktoré sú s takýmto rozhodnutím ex lege spojené (zastavenie reštrukturalizačného konania, začatie konkurzného konania, vyhlásenie konkurzu). Ak krajský súd potvrdzuje uznesenie o zamietnutí plánu a stotožňuje sa so záverom okresného súdu o podstatnom rozpore plánu so spoločným záujmom veriteľov, je jeho úlohou vyvažovať aj potenciál ich uspokojenia v prípadnom konkurze, ktorý je ex lege dôsledkom právoplatného zamietnutia plánu. Pri zvažovaní potenciálneho uspokojenia veriteľov v konkurze vyhlásenom v dôsledku zastavenia reštrukturalizácie pre zamietnutie plánu nemôže všeobecný súd izolovane prihliadať na záujem jediného veriteľa, a to ani vtedy, ak ide o veriteľa, u ktorého výška prihlásených a zistených pohľadávok z neho robí majoritného veriteľa. Naopak, jeho povinnosťou je skúmať možnosť uspokojenia všetkých (aj minoritných) veriteľov v likvidačnom konkurze. Túto jeho povinnosť možno vyvodiť zo základných zásad konkurzu a reštrukturalizácie (§ 5 ZKR), v zmysle ktorých je povinný postupovať tak, aby sa dosiahla pre veriteľov čo najvyššia miera uspokojenia ich pohľadávok. Akákoľvek preskúmateľná právna úvaha v tomto smere však v napadnutom uznesení krajského súdu absentuje.

V súdenom prípade sťažovateľov prijatý plán predpokladal 100 % uspokojenie pohľadávok banky v lehote v ňom určenej. Ako vyplýva zo zápisnice zo zasadnutia schvaľovacej schôdze z 24. novembra 2010 a z uznesení všeobecných súdov, za prijatie

plánu hlasovali všetky skupiny veriteľov. Jedine banka prezentovala na schvaľovacej schôdzi, ako aj v písomných podaniach stanovisko, že z dôvodu nezapracovania všetkých jej pripomienok do plánu by v žiadnom prípade nepodporila plán, ktorý ju diskriminuje vo vzťahu k ostatným veriteľom tým, že predpokladá zánik ručenia a zabezpečovacích práv. Ako vyplýva zo záverov uznesenia krajského súdu, nesúhlas banky (s 58 % podielom na zistených pohľadávkach) je takou skutočnosťou, ktorá zapríčinila, že reštrukturalizačný plán je v podstatnom rozpore so spoločným záujmom veriteľov.

Takýto záver krajského súdu však nemožno hodnotiť inak ako ústavne nesúladný a neposkytujúci spravodlivú súdnu ochranu všetkým účastníkom reštrukturalizačného konania (veriteľom) pri zachovaní ich ústavou garantovanej rovnosti v tomto konaní. Krajský súd totiž pod zákonný všeobecný pojem spoločný záujem veriteľov subsumoval výlučne individuálny záujem jediného veriteľa – banky. Tým nespravodlivo zvýhodnil jedného veriteľa, ktorý mal byť aj podľa prijatého plánu uspokojený v celom rozsahu, a naopak, neposkytol spravodlivé riešenie úpadku dlžníka ostatným veriteľom, ktorí si prihlásili svoje pohľadávky (a tieto boli riadne zistené) a ktoré by v prípade konkurzu neboli uspokojené vôbec alebo v minimálnom rozsahu. Ústavný súd pritom už vo svojej rozhodovacej činnosti zvýraznil požiadavku na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (napr. III. ÚS 72/2010), ako aj povinnosť súdu zohľadniť nespravodlivé dôsledky svojho rozhodnutia na účastníkov konania (napr. I. ÚS 26/2010).

Samozrejme, platí, že obsah pojmu spravodlivosť je autonómny, a teda rôznymi subjektmi vnímaný odlišne. To isté platí aj v rozhodovanej veci, keď to, čo sa javí spravodlivé banke (výkon záložného práva na záloh mimo konkurzu či reštrukturalizácie, resp. plné uspokojenie jej pohľadávok z oddelenej podstaty zabezpečeného veriteľa), sa nejaví spravodlivé ostatným veriteľom, ktorých zistené pohľadávky by v tomto prípade neboli uspokojené vôbec, prípadne len v malom rozsahu. Nájsť spravodlivú rovnováhu medzi oprávnenými záujmami jednotlivých veriteľov v reštrukturalizácii nie je jednoduché. To však neznamená, že všeobecný súd môže na túto úlohu resignovať a aprobovať riešenie, ktoré sa síce javí ako spravodlivé, avšak len vo vzťahu k jednému veriteľovi, pričom vo vzťahu k ostatným veriteľom (pohľadávok rôznej výšky a rôznych právnych dôvodov) objektívne nevykazuje črty spravodlivého.

Ústavný súd má pritom z hľadiska požiadavky na dodržanie zásad spravodlivosti v reštrukturalizácii výhrady aj k meraniu postavenia jednotlivých veriteľov výlučne prizmou výšky nimi prihlásených a zistených pohľadávok. Ak má súd spravodlivo posúdiť otázku naplnenia či nenaplnenia spoločného záujmu veriteľov v reštrukturalizačnom pláne, nemôže celkom ignorovať ani výšku prihlásenej pohľadávky z hľadiska jej významu pre konkrétneho veriteľa. V okolnostiach prípadu totiž aj uspokojenie relatívne bezvýznamnej pohľadávky menšinového veriteľa môže pre neho samotného (a jeho právny či sociálno-ekonomický status) znamenať viac alebo toľko, ako uspokojenie pohľadávky(-ok) väčšinového veriteľa. In concreto možno poukázať na veriteľa – sťažovateľa J. D., ktorý podľa vlastných tvrdení má 62 rokov, je starobným dôchodcom, využil ponuku na odkúpenie bytu a v dôsledku postupu súdov, nemá ani byt, ani peniaze. Pre tohto sťažovateľa môže znamenať uspokojenie jeho pohľadávky v reštrukturalizácii reálne podstatne viac ako pre banku, a to aj pri výraznom nepomere výšky týchto pohľadávok. Ústavnému súdu pritom neprislúcha verifikovať pravdivosť týchto tvrdení (nie je skutkovým súdom), poukazuje na nich len v súvislosti s posudzovaním otázky riešenej všeobecnými súdmi, a to, či reštrukturalizačný plán je, alebo nie je v podstatnom rozpore so spoločným záujmom veriteľov.

Konkurzné a reštrukturalizačné právo nie je spotrebiteľským právom, kde by mal súd chrániť či obhajovať záujem slabšieho účastníka právneho vzťahu. Avšak, ak zmyslom a účelom reštrukturalizácie je kolektívne uspokojenie veriteľov a povinnosťou všetkých zúčastnených subjektov (vrátane súdov) je postupovať tak, aby sa dosiahla čo najvyššia miera uspokojenia ich pohľadávok, nemožno stotožňovať spoločný záujem veriteľov so záujmom jediného veriteľa (hoci zabezpečeného – i keď sporne), a to ani v prípade, že ide o banku úverujúcu podnikateľskú činnosť dlžníka. Takýto postup totiž opomína základné zásady, na ktorých je v ZKR postavené riešenie úpadku dlžníka.

Nositeľom ústavou a dohovorom garantovaného práva na súdnu ochranu, resp.

	<p>spravodlivé súdne konanie nie je len majoritný veriteľ, ale všetci veritelia, ktorí riadne a včas (spôsobom ustanoveným ZKR) prihlásili svoje pohľadávky. Ak krajský súd potvrdil uznesenie okresného súdu o zamietnutí plánu pre jeho podstatný rozpor so spoločným záujmom veriteľov, pričom tento fakticky stotožnil s individuálnym záujmom väčšinového veriteľa, porušil tak základné právo ostatných veriteľov na (spravodlivú) súdnu ochranu v spojení s ich základným právom na rovnosť účastníkov v súdnom (reštrukturalizačnom) konaní. Ústavný súd preto prvým výrokom tohto nálezu vyslovil porušenie označených práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 47 ods. 3 ústavy uznesením krajského súdu vo vzťahu k veriteľom – sťažovateľom I. M., J. F., E. H., spoločnosti S., s. r. o. a J. D. Vo vzťahu k veriteľom – sťažovateľom M. K. a Mgr. B. S. bolo druhým výrokom nálezu vyslovené len porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 47 ods. 3 ústavy, keďže títo sa nedomáhali vyslovenia porušenia svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a ústavný súd je sťažnosťou viazaný (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde).</p> <p>Keďže zákonným dôsledkom neústavného uznesenia krajského súdu bolo následné uznesenie okresného súdu z 11. mája 2011 (medzi uzneseniami ide o vzťah príčiny a následku), výrok o porušení označených práv musel ústavný súd urobiť aj v spojitosti s týmto uznesením. Ústavou predpokladaným dôsledkom vyhovievania sťažnosti je v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy zrušenie napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov. Ústavný súd preto tretím výrokom tohto nálezu zrušil uznesenie krajského súdu v spojení s nadväzujúcim uznesením okresného súdu a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde], v ktorom tento opätovne rozhodne o odvolaní správcu proti uzneseniu okresného súdu z 15. decembra 2010, ktorým tento zamietol reštrukturalizačný plán dlžníka.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	III. ÚS 72/2010, I. ÚS 26/2010).

spisová značka	I. ÚS 307/2011
sudca spravodajca	Milan Lalič
druh konania	čl. 127 konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - vyhovené
dátum rozhodnutia	14. decembra 2011
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
skutkový stav a základné fakty	Sťažovatelia namietali porušenie označených základných práv v trestnom konaní vedenom pred krajským súdom (v rámci odvolacieho konania). Sťažovatelia namietali, že krajský súd sa v napadnutom uznesení vôbec nezaoberal ich argumentmi uvedenými v písomnej sťažnosti z 28. júna 2011 ako reakciu na konkrétne dôvody doručeného písomného rozhodnutia okresného súdu 21. júna 2011 a to len preto, že už 22. júna 2011 rozhodol o ich sťažnosti ústne zahlásenej na neverejnom zasadnutí 6. júna 2011 pred okresným súdom.
ratio decidendi	<p>Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietali hlavne porušenie svojho práva na spravodlivý proces, lebo v úvodnej časti citované uznesenie krajského súdu bolo vydané na základe ústavne nekonformného výkladu pravidiel o ich prítomnosti ako obvinených na konaní pred odvolacím súdom, kde by im bola otvorená reálna možnosť predniesť všetky námietky, ktoré mali proti dôvodom uznesenia okresného súdu po jeho doručení v písomnej forme.</p> <p>Účasť potencionálne dotknutej osoby na súdnom konaní patrí medzi dôležité záruky ochrany základných práv, pretože vytvorenie priestoru na účinné vznesenie námietok (v kontradiktórnej schéme konania) najlepšie zaisťuje ochranu základných práv, ktorá je z hľadiska fair procesu prvotným účelom súdneho konania.</p> <p>Inštitucionálne garantovaná možnosť dotknutých osôb návrhmi a námietkami účinne participovať na súdnom procese patrí medzi elementárne pravidlá súdneho riešenia sporov (porov. Hart, H. L. A.: Pojem práva. Praha. Prostor 2004, s. 162). Inými slovami, súd nemôže dospieť k relevantnému zisteniu bez dodržania základných procesných</p>

náležitostí, ku ktorým je potrebné radiť hlavne bezprostrednosť, kontradiktórnosť a ústnosť. Tieto kritériá vyplývajúce z postulátu fair procesu je potrebné vzťahovať na akékoľvek rozhodovanie, ktorým sú dotknuté subjektívne práva a povinnosti účastníkov konania. V trestnom konaní nadobúdajú na význame o to viac, lebo samotné trestné stíhanie a prípadne z neho vzišlý trest (väzba) predstavujú vážny zásah do osobnej slobody jednotlivca a vyvolávajú aj ďalšie dôsledky pre osobný život a životný osud jednotlivca.

Právo obvineného osobne sa zúčastniť konania pred súdom a právo byť vypočutý je tak potrebné považovať za základný prvok práva na spravodlivý proces. Pritom vypočutím nemožno rozumieť len výsluch obvineného vykonaný k jednotlivým dôkazom, ale musí mu byť daná príležitosť jednak účinne uplatňovať námietky a argumenty, ktoré sú spôsobilé ovplyvniť rozhodovanie súdu o otázkach podozrenia zo spáchania trestnej činnosti, viny či väzby (trestu) a s ktorými sa súd musí v rozhodnutí náležite vysporiadať, a jednak sa vyjadrovať a vyvracať návrhy a dôkazy prednesené prokurátorom. Na uplatnenie základného práva zúčastniť sa konania pred súdom a byť vypočutý majú súdy povinnosť obvinenému vytvoriť patričný priestor. Len takto vykonané konanie možno považovať za súladné s nárokmi vyplývajúcimi zo samotnej podstaty fair procesu.

Tieto inštitucionálne záruky spravodlivého procesu treba aplikovať na konanie pred všetkými inštanciami v prípade, že autoritatívne novo rozhodujú o väzbe, vine či treste, t. j. nielen pred okresným súdom, ale tiež na konanie pred odvolacím, prípadne dovolacím súdom, v ktorom sú riešené rozhodujúce otázky pre uvedené konkrétne opatrenia proti obvinenému opätovne preskúmané [porov. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci *Helmers v. Švédsko* z 29. októbra 1991, či *Belzink v. Poľsko* z 25. marca 1998]. V označených veciach ESLP konštatoval, že v prípadoch, keď je opätovne preskúmaná otázka viny obvineného alebo otázky, ktoré majú pre obvineného celkom zásadný význam pre ukladané opatrenie, je z hľadiska spravodlivého procesu v zmysle čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. c) dohovoru nevyhnutné, aby sa obvinený osobne zúčastnil konania pred odvolacím súdom a bola mu tak daná príležitosť osobne sa hájiť (aj spoločne so svojím právnym zástupcom) a vyjadriť sa k meritu veci.

V rovine posudzovaného prípadu ústavný súd konštatuje, že vo svetle už predostretých hľadísk zistil porušenie sťažovateľmi označených základných práv a slobôd zo strany krajského súdu pri rozhodovaní o ich sťažnosti, resp. v konaní, ktoré predchádzalo vyneseniu napadnutého uznesenia, a to v tom smere, že im odvolací súd nevytvoril žiaden priestor na obhajobu, keď o podanej ústnej sťažnosti obvinených (sťažovateľov) po vyhlásení uznesenia okresného súdu o ich ponechaní vo väzbe rozhodol na druhý deň (22. júna 2011) po tom, ako im bolo toto uznesenie doručené (21. júna 2011), hoci len odvtedy sa mohli najskôr zoznámiť s jeho písomným odôvodnením; krajský súd sťažovateľom neoznámil ani termín (ne)verejného zasadnutia, aby do jeho konania uviedli v písomnej forme všetky výhrady a námietky, ktoré mali proti napadnutému prvostupňovému uzneseniu, ktoré aj v podaní z 27. júna 2011 podrobne rozviedli a na ktoré už logicky krajský súd nemohol reagovať (ani nereagoval).

Ústavnému súdu preto nezostáva iné než len konštatovať, že samotný už popísaný postup krajského súdu, ktorým sťažovateľom znemožnil obhajobu konkrétnych námietok proti uzneseniu okresného súdu, a to prakticky bez akéhokoľvek odôvodnenia nemôže z hľadiska predostretých kritérií spravodlivého procesu obstať. Jeho spôsob konania a rozhodovania o sťažnostiach obvinených sa ústavnému súdu javí ako rýdzo formalistický, nezohľadňujúci ani judikatúru ESLP a postrádajúci akúkoľvek vecnú argumentáciu, preto ústavnej sťažnosti vyhovel. Námietku predsedníčky krajského súdu, že sťažovatelia mali od 6. júna 2011, keď im bolo uznesenie okresného súdu za ich prítomnosti oznámené vyhlásením, dostatok času na písomné odôvodnenie sťažnosti do rozhodovania o nej, treba odmietnuť ako bezpredmetnú, lebo so všetkými skutočnými dôvodmi rozhodnutia okresného súdu, ktorý ich žiadosť zamietol, sa mohli najskôr oboznámiť dňom jeho doručenia, t. j. 21. júna 2011, a až následným dňom mohli najskôr poslať písomné odôvodnenie sťažnosti, ale vtedy už odvolací súd o sťažnosti (ústne zahlásenej) rozhodol. Podat' sťažnosť bez toho, že by sa sťažovateľ mohol zoznámiť s písomným vyhotovením rozhodnutia, proti ktorému sťažnosť smeruje, a povinnosť doručiť opis rozhodnutia by sa potom javila ako samoúčelná; taký záver by bol zjavne nesprávny a absurdný.

V danom prípade uvedenú situáciu mal vyriešiť odvolací súd ústavne konformným

	<p>výkladom ustanovenia § 302 ods. 2 Trestného poriadku tak, že mal rozhodovať o sťažnosti obvinených na verejnom zasadnutí, aby mohli na obranu svojich záujmov predložiť súdu skutkové a právne argumenty, alebo sťažovateľom oznámiť termín neverejného zasadnutia, do ktorého by museli predložiť písomné odôvodnenie sťažnosti. Uvedené platí o to zvlášť, ak krajský (odvolací) súd v okolnostiach danej veci preskúmaval prvostupňové rozhodnutie bezprostredne nasledujúci deň potom, ako toto (prvostupňové rozhodnutie) bolo sťažovateľom doručené, keď sa sťažovatelia verifikovateľným spôsobom dozvedeli o všetkých dôvodoch, ktoré viedli okresný súd k zamietnutiu ich žiadosti. Uvedený názor si ústavný súd osvojil potom, ako mu bol doručený spis okresného súdu. Z jeho obsahu, najmä zo zápisnice zo 6. júna 2011 totiž vôbec nevyplýva, že okrem vyhlásenia výroku (ako časti rozhodnutia, pozn.) prvostupňová sudkyňa toto rozhodnutie/výrok aj ústne odôvodnila. Zo zápisnice (iba) vyplýva, že „Súdca pre prípravné konanie o 15.30 hod. vyhlásil toto... U Z N E S E N I E“. Následne sú uvedené oba výroky a je dané poučenie zo strany súdu: „Proti výroku I.“ a „Proti výroku II.“ môžu sťažovatelia podať sťažnosť do troch dní odo dňa jeho vyhlásenia. Inak povedané, z poučenia okresného súdu explicitne vyplýva, že sťažovatelia sa môžu odvolať (podať sťažnosť) iba proti výroku, a nie aj proti rozhodnutiu ako takému (teda proti právnym záverom prvostupňového súdu, ktoré sú/majú byť obsiahnuté v odôvodnení rozhodnutia), čo je prima facie prejavom ústavne, ale tiež zákonne nekonformného správania sa všeobecného súdu. Za týchto okolností mohla začať sťažovateľom plynúť 3-dňová lehota na uvedenie dôvodov sťažnosti až doručením písomného rozhodnutia (nie od vyhlásenia), a preto mal odvolací súd nerešpektujúc uvedenú lehotu (i) rozhodovať na verejnom zasadnutí, resp. (ii) mal oznámiť sťažovateľom termín neverejného zasadnutia, a tak prípadne umožniť sťažovateľom, aby odôvodnili svoje sťažnosti do času rozhodovania krajského súdu. Ústavný súd uzatvára, že hoci z ustanovenia § 302 ods. 2 Trestného poriadku vyplýva, že súd nie je povinný na prerokovanie sťažnosti nariadiť verejné zasadnutie, neznamená to, že tak nemôže urobiť na základe úvahy o vhodnosti, účelnosti a hlavne potrebnosti takého opatrenia s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu.</p> <p>Vedený doktrínou minimalizácie zásahov ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov ústavný súd dospel k záveru, že pre nápravu zásahov do základných práv a slobôd sťažovateľov je namieste zrušiť rozhodnutie krajského súdu len z už uvedených dôvodov; po jeho zrušení musí krajský súd zabezpečiť všetky ústavou a dohovorom garantované práva a slobody sťažovateľov, a to aj s prihliadnutím na fair proces v jeho časovej dimenzii (po kasačnom zásahu ústavného súdu) vo vzťahu k väzobným veciam.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov</p>	<p>rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci <i>Helmers v. Švédsko</i> z 29. októbra 1991; <i>Belzink v. Poľsko</i> z 25. marca 1998</p>

Spracovala : JUDr. Zuzana Možešová

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.